

Brieflezing: Romeinen 1: 16-17 (NBV- vertaling)

Voor dit evangelie schaam ik mij niet, want het is Gods reddende kracht voor allen die geloven, voor Joden in de eerste plaats, maar ook voor andere volken. In het evangelie openbaart zich dat God enkel en alleen wie gelooft als rechtvaardige aanneemt, zoals ook geschreven staat: 'De rechtvaardige zal leven door geloof.'

Lezing NT: Johannes 12: 44-46 (uit de nieuwe Bijbel in gewone taal)

Jezus had heel duidelijk gezegd: 'Iedereen die in mij gelooft, gelooft in God. Want het gaat niet om mij, maar om God, die mij gestuurd heeft. Als je mij ziet, zie je God. Want ik ben het licht dat naar de wereld gekomen is. Als je in mij gelooft, leef je niet meer in het donker.'

Preek

'Goede genade', een startdienst 500 jaar na Luther.

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

'Genade', een woord dat we in onze tijd niet meer zoveel gebruiken. Omdat er aan het begrip 'Genade' voor velen iets zwaarmoedigs en onplezierigs is gaan kleven, wat, en dat is heel jammer, wat het begrip 'Genade' géén recht doet.

Hoe werkte dat bij Luther vijf eeuwen geleden? Een ding was wel duidelijk. Hij was een sterke persoonlijkheid en veelzijdig. Theoloog, vertaler, muzikkliefhebber en lieddichter. Maar het was ook een mannetje met een groot ego en een enorme prestatiedrang. Luther was erg bezig met de vraag hoe hij een geaccepteerd mens zou kunnen zijn voor God met andere worden hoe vind ik een genadig God?

Op een dag werd Luther in aanraking gebracht met de Psalmen. En daar ontdekte hij een "Genadige en Barmhartige God". Het bracht hem ook in een crisis. Hij begon in de spiegel te kijken en zag dat er onder zijn eerzucht een angstig mens schuil ging die zijn plek moest verdienen in een soort van 'heilig moeten'. En hij voelde heel goed aan dat een mens op die manier nooit goed genoeg doet.

En het is op de bodem van de put van wanhoop en zelfverwijt dat hij uiteindelijk ruimte vindt, een weg vanuit benauwde zelfgerichtheid naar vertrouwen. Hij hoeft zelf niet meer naar God toe te klimmen. Nee, God is al bij je. Je bent geliefd. Je hoeft geen monnik meer te zijn of een heilige asceet. Je kan eten en drinken naar hartenlust. Je kan trouwen en vrijen. Je kan voor de keizer en de paus staan. Je hebt niets meer te verliezen. Je bent vrij. Bevrijd van jezelf en zo ook weer vrij om te leven voor God en de naaste.

Nou, dat heeft de kerk van toen geweten! Zijn ommekeer werkte enorm binnen een kerk die juist uitging van het "verdienmodel". Ongelooflijk toch, hoe de angst voor het oordeel mensen parten speelde en hoe de kerk daar op inspeelde als de enige instantie die zonden kon vergeven. Echter de mensen werden niet verlost van hun zonden maar van hun karige inkomen! Nee, genade is niet iets wat wij kunnen kopen of verdienen. Het ligt niet in het verlengde van onze inspanningen en prestaties.

Dit thema van 'Goede genade' is in onze tijd even actueel als het was in de tijd van Luther. Waaraan ontleen ik mijn eigenwaarde? Ja, zelfs vijf eeuwen later kunnen we niet ontkennen dat de grondregel van ons samen leven nog vaak dezelfde is: 'mensen zijn wat ze presteren'. Of erger nog: je bent alleen maar iemand als je wat presteert. Maar gemeente, ben ik dan werkelijk alleen gelukt als ik werk of als ik jong ben, of vitaal en ongeschonden? En word ik zodra ik daar niet meer aan voldoe, onverbiddelijk aan de kant geschoven? Steekt onze wereld zo in elkaar? Zijn we op die manier genadeloos geworden?

Hoeveel jongeren zie je momenteel wel niet stuk lopen omdat er zoveel moet en van je gevraagd wordt. En kijk naar onze wereld. Met een toenemend aantal leiders, die van geen genade willen weten. Superego's die alleen maar de allersterkste en de eerste willen zijn en kwetsbare groepen buitensluiten. Als ik daarnaar kijk, dan krijg ik zomaar het idee dat we dat oude woord 'Genade', in deze tijd wel weer eens hard nodig zouden kunnen hebben.

Luther ontdekte, tijdens zijn studie in Romeinen1: 16-17, dat onze waarde en recht van bestaan niet afhangen van wat wij allemaal aan goede dingen doen, aan werken van Barmhartigheid, maar helemaal gebaseerd zijn op Gods onvoorwaardelijke liefde. Met name zijn ontdekking dat de *goedheid* van God aan alles voor af gaat. Dát was de boodschap waar Luther voor stond.

Goede genade, ja, tussen protestanten en katholieken is hier geen misverstand meer over. Ruim 50- jaar geleden, sprak Paus Johannes de 23ste de bekende woorden: 'Wat ons verbindt is groter dan wat ons scheidt'. En dat proces is door gegaan. Genade. Dit jaar komt er een postzegel van het Vaticaan uit, gewijd aan Luther!

Genade, ja, wat is genade nou eigenlijk? Genade wat we vaak met de Reformatie in verband brengen. Genade, goede genade is niet in een of twee woorden te zeggen.

Misschien is Genade zoiets als: 'Opgelucht ademhalen, er valt een last van je af, je ziet de zon weer schijnen op een miezerige dag'. Genade is alsof God naar je glimlacht, een lach door je tranen heen. In oorsprong heeft genade dus helemaal ... niet iets zwaars, geen strenge God, maar heeft het juist te maken met vreugde, met blijdschap met onvoorwaardelijke liefde. Genade als een soort innerlijk weten dat het eigenlijke, dat wat leven tot leven maakt, zich totaal aan onze controle, eigenbelang, ego en angst onttrekt. En dat - dat leven niet koste wat kost tevoorschijn getoverd hoeft te worden door eigen prestatiedrang en drift naar succes. Nee, je ontvangt het leven, je ontvangt genade in alle eenvoud. Want genade weet van 'staan met lege handen'. Genade weet van vergeving en opnieuw mogen beginnen. Genade weet van je bent geliefd, hoe dan ook en waar dan ook.

Waar wij geloven dat het prototype van mens-zijn de geslaagde en succesvolle mens is, is het een geschonden mens aan een kruis, een Mens die wist van breken en delen en zo op een kwetsbare manier zijn leven in liefde weggaf. Nee, het fundament van onze eigenwaarde vinden we alleen in de onvoorwaardelijke liefde (genade) van God en andere mensen, liefde die we niet kunnen verdienen of kopen, maar die we alleen kunnen ontvangen als een groot geschenk.

Vaak moeten we nog veel van ons zelf. We geven en geven onszelf soms helemaal leeg. En natuurlijk, we doen dat vanuit de beste bedoelingen. Maar onbewust is het ook ons ego waar we ons aan vastklampen. Toch ooit kom je een keer op dat punt. Dat al het leven uit je weg gelopen is. En word je geconfronteerd met je grenzen, je beperktheid. En wuivend met de witte vlag van de overgave roep je dan: "God nog aan toe, ik maak er een puinhoop van, neem het maar van me over, alsjeblieft!

Vaak komt die overgave pas wanneer we doodmoe zijn geraakt van de pogingen om het leven naar je eigen hand te zetten. Of van wat we denken dat anderen van je vragen en vinden.

Maar gemeente, we hoeven daarmee niet te wachten tot je overspannen bent, of tot dat jouw leven dat van je afdwingt. Nee, we kunnen er vandaag voor kiezen ons leven ook eens een keer uit handen te durven geven. En tegen elkaar te zeggen: hou op met die wedloop en die kramp. Het is er al, als een genade. Het zit in je. Het is goed zoals jij bent. Zoals de Eeuwige dat al tegen ons zegt als we geboren worden: Jij bent geliefd, jij kind van mensen, jij bent Mijn geliefd kind.

Ja, je wordt door genade bevrijd van je geldingsdrift als mens. Het is alsof God tegen u en mij zegt: "Zo is het wel genoeg, met jezelf narekenen of je wel genoeg gewicht in de schaal legt, zo is het wel genoeg met jezelf wikken en wegen, beoordelen en veroordelen", zo is het wel genoeg. Daarom ontvang zo van harte de liefde en de genade van God. Tastbaar, ervaarbaar in zoveel kleine, onverwachte dingen die je ten deel vallen in de wereld en in de mensen om je heen.

Ik weet het: het blijft lastig, ontvangen. Maar ook en misschien daarom wel krijgen we in de kerk iedere zondag weer te horen: Ontvang de genade van God. De grootste gift aller tijden die niets kost en alles geeft.

'Genade, goede genade', is alsof God naar je glimlacht, een lach door je tranen heen. Amen.